

Posudek na diplomovou práci Zuzany KULOVÉ

ITINERARIUM TEPELSKÉHO PREMONSTRÁTA CASPARA JOHANNESE NORBERTA BRANDLA Z LET 1707–1710 jako pramen k církevním a politickým dějinám střední a východní Evropy v době velké severní války

Diplomová práce Zuzany Kulové vynáší na světlo velmi pozoruhodný rukopis, uložený v tepelské knihovně řádu premonstrátů a přinášející zcela nové poznatky k politickým a církevním dějinám střední, východní a severní Evropy v dramatických letech druhé severní války a povstání Ference II. Rákócziho. A co je neméně důležitý aspekt, *Itinerarium* tepelského premonstráta Brandla představuje jakožto pramen velmi specifický typ cestovního deníku, obsahujícího několik rovin líčení: totiž itinerář s osobními zážitky autora, dále líčení spatřených zajímavostí s některými pozoruhodnými postřehy „etnografického“ rázu, a konečně rozsáhlé pasáže, jež bychom označili za religionistické komentáře. Další rozměr výkladu Brandlova textu dodávají zajímavá srovnání se soudobých deníkem z putování slovenského luteránského pastora Daniela Krmana, často i po týchž místech.

Autorka si tak musela poradit s neobyčejně heterogenním textem, který bylo třeba nejprve zrekonstruovat. Jednotlivé části po sobě nenásledují vždy v chronologickém pořadí, některé záznamy byly patrně zapisovány i s několikaletým odstupem, části textu chybí nebo byly dokonce vyřiznuty. Zuzana Kulová se s těmito nástrahami vyrovnala na velmi solidní úrovni.

Nejprve musela transkribovat místy paleograficky poměrně náročné zápisy, následně pak přeložit a kriticky interpretovat latinský text s četnými německými vsuvkami. Následovalo studium českých, rakouských, uherských, saských, polských, ruských a švédských dějin příslušného období, nezbytné k správnému dešifrování obrovského množství událostí, jmen a míst, o nichž se ve svém deníku Brandl zmínil, jež však velmi často zkomolil k nepoznání. Už jen pečlivá rekonstrukce „itineráře“, průběhu Brandlových cest, byla neobyčejně obtížná. Další problém představoval „historický kontext“ Brandlova putování. Hlavní klíč k němu diplomantka získala, když zjistila pravou totožnost osoby, kterou Brandl jako osobní kaplan doprovázel, totiž hraběnky Charlotty Amálie von Hessen-Rheinfels, provdané Rákóczi. Ovšem ani pak jí autor našeho deníku práci „neulehčil“, zamlčev celkem důsledně pravé politické motivy svých pohybů. Že si autorka zjedнала důkladnou znalost příslušných mezinárodních politických i osobních vztahů, jež jí umožnila Brandlovy narážky či izolovaná fakta správně zařadit, svědčí mimo jiné i úctyhodný

seznam literatury, obsahující vsuktku použité tituly v celkem devíti jazycích!

Stejně široké pole k interpretaci jako severní válka a Rákócziho povstání představují i církevní dějiny počátku 18. století, zejména pokud jde o nekatolické konfese, s nimiž se autor deníku setkával a o nichž podal v závěru deníku zprávu. Tady sice nemohla jít autorka všude tak do hloubky, jak by rozsáhlá literatura umožňovala, musíme si ovšem uvědomit, že jde vlastně o celé další rozsáhlé téma, hrající navíc v prameni úlohu jen jakéhosi apendixu. Základní interpretaci zvládla ovšem i zde Kulová spolehlivě.

Důležité jsou i životopisné poznatky k oběma hlavním protagonistům. V případě Brandla musela autorka prohledat množství pramenné „hlušiny“ v tepelských fondech a na Strahově, než se jí podařilo jeho profil uspokojivě naskicovat. V případě Brandlovy patronky jde o poznatky ze samotného deníku, pro studium mezinárodních okolností Rákócziho povstání nepochybně nové a zajímavé i pro historiky sousedních zemí.

Konečně je třeba ocenit editorský výkon při přípravě latinského textu. Tato část práce by se měla základem publikované edici, kterou by si tento pramen zasloužil.

Mám-li se na závěr zmínit o nedostatcích práce, musím hodně „hledat“. Samozřejmě se najde pár překlepů (nemnoho) v seznamu literatury, bohužel zapomenuté první křestní jméno Brandla na titulním listu, tu a tam polštinou ovlivněný pravopis ukrajinských toponym (s „w“ na konci). Přimlouval bych se také používat pro Sárospatak překladu Šarišský Potok, nikoli pouhého „Potok“, a pro patrona řádu baziliánů snad české podoby Basil místo řeckého Basileios. Ale to jsou tak naprosté marginálie, že by musel být zázrak, aby něco takového v textu nezůstalo.

Z řečeného vyplývá, že navrhuji Zuzaně Kulové za její diplomovou práci výbornou.

2. června 2007

PhDr. Zdeněk Hojda, CSc.